

BECERRA MAYOR, David. *La Guerra Civil como moda literaria.* Madrid: Clave intelectual, 2015. 456 pàgs. [15 x 22].

Les novel·les ambientades a la Guerra Civil espanyola han esdevingut, tant pel volum editorial que han assolit en els darrers anys (1989 – 2011) com per la identificació amb una sèrie de formalismes i temes que es repeteixen (la guerra com a teló de fons, històries sobre fets particulars per sobre de circumstàncies col·lectives, més nostàlgia que no pas memòria...), un autèntic subgènere literari dins la producció de novel·la històrica. Un subgènere que mancava d'un estudi exhaustiu sobre les característiques d'aquesta veritable moda literària, així com d'una anàlisi sobre les raons de fons que podem trobar en aquest tipus d'obres.

El llibre de David Becerra ens ofereix un rigorós treball de recerca sobre aquest àmbit literari, i en fer-ho posa de manifest els trets comuns de bona part de les novel·les analitzades, com la desideologització i la descontextualització històrica de la trama. Unes novel·les que, majoritàriament, són portadores d'un missatge genèric de reconciliació allunyat de propostes de reparació i justícia. El llibre parteix d'una interessant reflexió sobre la utilitat de l'obra literària, definida pel prologuista del llibre, l'escriptor Isaac Rosa, com aquella capacitat de la novel·la per oferir-nos “*unas claves interpretativas con las que mirar a ese pasado conflictivo*”. Precisament per portar a terme aquesta tasca d'esbrinar la utilitat de les novel·les en qüestió, Becerra fa ús d'un suggerent corpus teòric marxista on *Les Tesis sobre la Història* de Walter Benjamin juguen un paper fonamental. A partir d'aquí, l'autor va més enllà de la reflexió històrica i literària, i s'endinsa de ple en la crítica política en afirmar que “*la novela histórica sobre la Guerra Civil española cumple la función de naturalizar una concepción no conflictiva del presente que, por oposición a lo narrado –el tiempo convulso de la Guerra Civil-, parece un lugar apacible*”. D'acord amb això, el subgènere sobre la Guerra Civil estaria complint una funció ideològica a l'hora de preservar l'actual sistema de valors. Un funció ideològica sota el paraigües de la cosmovisió pròpia de la postmodernitat, on la fragmentació i parcialitat de qualsevol projecte global o col·lectiu també afectaria al coneixement sobre el passat, inculcant un missatge simplista però amb forta càrrega política: “*Para qué comprometernos, podríamos pensar, con algo que apenas podemos conocer*”.

Resulta més discutible el plantejament històric realitzat per Becerra de la Guerra Civil espanyola en termes de Revolució vs. Contrarrevolució, en comptes de la caracterització de la guerra com un enfrontament Dictadura vs. Democràcia. Tanmateix, deixant de banda la noció de “revolució perduda” defensada per l'autor, estem davant d'un llibre útil en el mateix sentit que defensava Rosa al pròleg de l'obra: oferir-nos claus interpretatives que ens ajudin a mirar i comprendre, no només un passat conflictiu, sinó també el present.

Traducción de la reseña anterior:

Las novelas ambientadas en la Guerra Civil española se han convertido, tanto por el volumen editorial que han logrado en los últimos años (1989 – 2011) cómo por la identificación con una serie de formalismos y temas que se repiten (la guerra como telón de fondo, historias sobre hechos particulares por encima de circunstancias colectivas, más nostalgia que memoria...), en un auténtico subgénero literario dentro de la producción de novela histórica. Un subgénero que carecía de un estudio exhaustivo sobre las características de esta verdadera moda literaria, así como de un análisis sobre las razones de fondo que podemos encontrar en este tipo de obras.

El libro de David Becerra nos ofrece un riguroso trabajo de investigación sobre este ámbito literario, y al hacerlo pone de manifiesto los rasgos comunes de buena parte de las novelas analizadas, como son la desideologización y la descontextualización histórica de la trama. Una novelas que, mayoritariamente, son portadoras de un mensaje genérico de reconciliación alejado de propuestas de reparación y justicia. El libro parte de una interesante reflexión sobre la utilidad de la obra literaria, definida por el prologuista del libro, el escritor Isaac Rosa, como aquella capacidad de la novela para ofrecernos “*unas claves interpretativas con las que mirar a ese pasado conflictivo*”.

Precisamente para llevar a cabo esta tarea, Becerra hace uso de un sugerente corpus teórico marxista donde *Las Tesis sobre la Historia* de Walter Benjamin juegan un papel fundamental. El autor va más allá de la reflexión histórica y literaria, y se sumerge de pleno en la crítica política al afirmar que “*la novela histórica sobre la Guerra Civil española cumple la función de naturalizar una concepción no conflictiva del presente que, por oposición a lo narrado –el tiempo convulso de la Guerra Civil-, parece un lugar apacible*”. De acuerdo con esto, el subgénero sobre la Guerra Civil estaría cumpliendo una función ideológica a la hora de preservar el actual sistema de valores. Una función ideológica bajo el paraguas de la cosmovisión propia de la posmodernidad, donde la fragmentación y parcialidad de cualquier proyecto global o colectivo también afectaría al conocimiento sobre el pasado, inculcando un mensaje simplista pero con fuerte carga política: “*Para qué comprometernos, podríamos pensar, con algo que apenas podemos conocer*”. Resulta más discutible el planteamiento histórico realizado por Becerra de la Guerra Civil española en términos de Revolución vs. Contrarrevolución, en vez de la caracterización de la guerra como un enfrentamiento Dictadura vs. Democracia. Aun así, dejando de lado la noción de “*revolución perdida*” defendida por el autor, estamos ante una libro útil en el mismo sentido que defendía Rosa en prólogo de la obra: ofrecernos claves interpretativas que nos ayuden a mirar y comprender, no sólo un pasado conflictivo, sino también el presente.

IHE
(Secretaría de la revista)